

Leefbaarheidonderzoek nieuwsbrief

Nummer 2 | februari 2009

In dit nummer:

De barometer
1

De leefbaarhedenquête
2

Vergadering van de
Klankbordgroep
3

Kennismaken met...
4 & 5

De barometer leefbaarheid door Dick van der Wouw

Een dorp is geen complete leefwereld meer. Wonen, werken, leren, recreëren doe je lang niet altijd in je woonplaats. Door schaalvergroting zijn ook veel voorzieningen uit dorpen verdwenen. Voor veel mensen is dat geen probleem als voorzieningen maar goed bereikbaar zijn met de auto of het openbaar vervoer. Voor groepen (jeugd, ouderen) die nog erg sterk op het dorp aangewezen zijn kan het wel een probleem zijn. De ligging van een dorp, de aantrekkelijkheid van de woonomgeving, de manier waarop mensen bij elkaar betrokken zijn en het draagvlak voor de voorzieningen in het dorp zijn daarom bepalend voor de leefbaarheid. De gemeente is ervoor verantwoordelijk om haar inwoners zo goed mogelijk te faciliteren en de leefbaarheid van de kernen te behouden en te versterken. Zeker in een gemeente met een krimpend aantal inwoners is dat geen gemakkelijke opgave. Scoop zal met haar onderzoek de gemeente adviseren.

Een goed advies over leefbaarheid begint met kennis over wat er is en wat er speelt in de kernen. We spreken daarom met sleutelfiguren van alle kernen, we gaan de inwoners van de 10 kleinste kernen uitgebreid vragen wat er speelt en van alle kernen maken we een gedetailleerd en actueel beeld.

Dat doen we met onze barometer leefbaarheid. De barometer geeft aan de ene kant weer hoe het woonmilieu in een kern er uit ziet (onder andere inwoneraantal, bevolkingssamenstelling, bevolkingsontwikkeling, landschap) en aan de andere kant een inventarisatie van de sociale infrastructuur (wat de inwoners met elkaar

doen, in welke verbanden zij dat doen en welke voorzieningen daarbij worden gebruikt en wat de bereikbaarheid van voorzieningen elders is). Er worden scores berekend op acht terreinen die samen een dorpsprofiel opleveren. In een kern met veel toerisme zal de horeca goed scoren, een andere kern zal zich profileren door haar goede sportvoorzieningen en sportverenigingen. We maken dat zichtbaar met webdiagrammen.

De dorpsprofielen, de woonmilieukernen en de opvattingen van inwoners zullen bepalend zijn voor ons advies aan de gemeente, waarbij we zo objectief mogelijk zullen aangeven hoe de gemeente haar middelen optimaal kan inzetten om alle dorpen van een passende en betaalbare sociale infrastructuur te voorzien.

De barometer leefbaarheid en de enquête onder de inwoners vormen samen het leefbaarheidonderzoek.

Hierbij een voorbeeld van een webdiagram:

Deze gemeentelijke nieuwsbrief Leefbaarheidonderzoek verschijnt regelmatig om u te informeren over actuele ontwikkelingen en achtergronden van het leefbaarheidonderzoek in de gemeente Sluis.

Het onderzoek wordt gehouden in samenwerking met Woongoed Zeeuws-Vlaanderen en de provincie Zeeland. Het Zeeuws instituut voor sociale en culturele ontwikkeling Scoop voert het leefbaarheidonderzoek uit.

Contactgegevens:

Antoine Dierikx
ADierikx@gemeentesluis.nl
tel. 0117 - 457 130

Isabelle Staal
IStaal@gemeentesluis.nl
tel. 0117 - 457 163

Nicole Baart
NBaart@gemeentesluis.nl
tel. 0117 - 457 196

De leefbaarhedenquête

Om voor de toekomst beleid te kunnen maken, is het belangrijk om te weten hoe mensen de leefbaarheid in hun kern ervaren. Om hiervan een goed beeld te krijgen, wordt in de kernen Cadzand, Eede, Groede, Hoofdplaat, Nieuwvliet, Retranchement, Schoondijke, Sint Kruis, Waterlandkerkje en Zuidzande een enquête gehouden onder alle inwoners van 15 jaar en ouder. De vijf grote kernen worden hierin niet meegenomen, omdat deze nog een vrij uitgebreid voorzieningenaanbod hebben. Het zijn vooral de kleinere kernen waar de voorzieningen en daarmee de leefbaarheid onder druk staan. Maatregelen zijn nodig om een verdere aantasting tegen te gaan. Maar welke maatregelen? Daar moet met behulp van de enquête een antwoord op worden gevonden. In het onderzoek worden ook vragen meegenomen uit de sociale enquête, die de provincie later dit jaar wil houden. Op die manier wordt voorkomen dat de inwoners van de betreffende kernen zich in 2009 nogmaals moeten buigen over een enigszins vergelijkbare vragenlijst.

Het eerste deel van de enquête bevat algemene vragen. Gevraagd wordt onder andere naar het geboortjaar. In de tweede rubriek komen werk en opleiding aan bod. De rubriek "vrijtijdsbesteding en cultuur" bevat vragen over lidmaatschap van (sport)verenigingen, bezoek aan discotheek, restaurant e.d. en bezoek aan culturele voorstellingen. Onder het kopje "leefbaarheid" wordt aan de geënquêteerden gevraagd in hoeverre men het eens is met een groot aantal stellingen. Het gaat dan om stellingen zoals "In deze kern worden voldoende woningen gebouwd" of "Ik woon in een gezellige kern met veel saamhorigheid". Gevraagd wordt tevens wat de twee belangrijkste onderwerpen zijn waaraan de gemeente moet werken om de leefbaarheid in de kern in stand te houden. Aan contacten en activiteiten is eveneens een afzonderlijke rubriek gewijd. Vervolgens komt de woonomgeving aan bod, waarbij een oordeel kan worden gegeven over de voorzieningen. De gemeente wil graag in beeld krijgen waar mensen hun dagelijkse boodschappen doen en waar ze bv. naar het postagentschap gaan. Een actueel thema wordt behandeld in de rubriek "veiligheid/overlast". Onder het kopje "woning" wordt informatie gevraagd over de woning die wordt bewoond. Gevraagd wordt ook of er verhuisplannen zijn en zo ja, naar welk type woning en welke plaats dan de voorkeur

uitgaat. Aan mobiliteit is eveneens een aantal vragen gewijd. "Vrijwilligerswerk" en "ontvangen/geven van hulp" zijn twee afzonderlijke rubrieken. Bij vrijwilligerswerk ligt het accent op het verrichten van onbetaald werk voor verenigingen en organisaties. Het ontvangen of geven van hulp zit in de sfeer van de mantelzorg. Zowel vrijwilligerswerk als mantelzorg is van groot belang voor de leefbaarheid van een kern. Als laatste komt de (elektronische) dienstverlening aan bod. Hoe men op de hoogte blijft van gemeentelijk nieuws is een vraag die hierbij de revue passeert.

Hoewel op enkele plaatsen in de enquête persoonlijke vragen worden gesteld, is de anonimiteit van de invuller gegarandeerd. Op geen enkele wijze kan worden nagegaan door wie een vragenlijst is ingevuld.

Het zou mooi zijn als mensen even de tijd nemen om de vragen weloverwogen in te vullen, want het gaat om de toekomst van de kleine kernen. En die toekomst duurt langer dan een kwartier.

Vergadering van de Klankbordgroep

Maandagavond 9 februari kwam de Klankbordgroep leefbaarheidonderzoek voor het eerst bijeen. Aanwezig waren vertegenwoordigers van de dorpsraden van Breskens, Cadzand, Eede, Groede, Hoofdplaat, Sint Kruis, Waterlandkerkje en Zuidzande. Naast de stads- en dorpsraden maakt een vertegenwoordiger van de Schoondijkse ondernemersvereniging DES deel uit van de Klankbordgroep, omdat in deze kern momenteel geen dorpsraad actief is. Ook de Raad maatschappelijke ontwikkeling is vertegenwoordigd. Dick van der Wouw (onderzoeker Scoop) is eveneens lid van de Klankbordgroep. Van de zijde van de gemeente schuiven Isabelle Staal en Antoine Dierikx aan. De voorzittershamer wordt gehanteerd door Ellie Walrave, die namens Scoop is belast met de projectleiding.

Dick van der Wouw lichtte de stand van zaken van het onderzoek toe. De leefbaarheidbarometer resulteert in een profiel van elke kern. Dit dorpsprofiel wordt gevisualiseerd door middel van een webdiagram. Zeg maar een spinnenweb waarin is aangegeven of bepaalde voorzieningen, zoals een huisarts, een school en een pinauto-maat, nog in een kern aanwezig zijn. Per kern werd een voorlopig webdiagram getoond. Al snel werd duidelijk dat de door de Scoop-onderzoekers gekozen systematiek niet de goedkeuring van de aanwezige dorpsraden kon wegdragen. De aan- of afwezigheid van voorzieningen moet realistisch in beeld worden gebracht en op

onderdelen kan niet worden gescoord als die er niet zijn. Om de webdiagrammen verder te verfijnen worden gesprekken met sleutelfiguren uit de diverse kernen gehouden. Met een aantal van hen is inmiddels al een afspraak gemaakt. Nadat de bevindingen van deze gesprekken zijn verwerkt, wordt in een vergadering van de Klankbordgroep nogmaals gecheckt of de profielen de werkelijkheid goed weergeven. Ten slotte worden de inwoners tijdens een gezamenlijke dorpspresentatie in de gelegenheid gesteld te reageren.

Het leefbaarheidonderzoek omvat, naast de barometer voor alle kernen, een enquête onder de inwoners van 15 jaar en ouder van de 10 kleinste kernen over hoe zij de leefbaarheid ervaren. In de klankbordgroepvergadering zijn werkafspraken gemaakt met de dorpsraden over het uitzetten en ophalen van de vragenlijsten. Een hoge respons is het gemeentebestuur veel waard. Er wordt dan ook dankbaar gebruik gemaakt van het aanbod van de dorpsraden om de enquêteformulieren rond te brengen en naderhand weer op te halen. Een dorpsraad die bereid is deze inspanningen te leveren, ontvangt daarvoor een bijdrage van € 200, te vermeerderen met een bedrag van € 2 per terug ontvangen formulier. De formulieren worden in de week van 23 februari uitgezet en uiterlijk in de week van 9 maart opgehaald. Mensen die daar de voorkeur aan geven, kunnen het ingevulde formulier ook in een stembus in hun eigen kern deponeren.

Kennismaken met de onderzoekers.

Dick van der Wouw

Ik ben geboren in Limburg en opgegroeid in Kessel, een idyllisch dorp aan de Maas. Toen ik sociologie ging studeren, ben ik dat bewust in Wageningen gaan doen. Het platteland trok mij toch meer dan de grote stad. Wat mij boeide en nog steeds fascineert is hoe mensen daar met elkaar omgaan en hun dingen met elkaar regelen. Opvoeding en onderwijs heeft daarbij altijd een speciaal plekje gehad.

Mijn proefschrift heb ik geschreven over de schoolkeuzemotieven van ouders als zij hun kind naar de basisschool sturen. Mijn eerste kennismaking met Zeeland was een vakantie op de camping in Groede. Ik werkte toen aan de Universiteit van Wageningen. Het Zeeuwse land beviel ons zo goed dat we een jaar later, toen de kans zich voordeed en ik een baan in Middelburg kon krijgen, ook naar Zeeland zijn verhuisd. Inmiddels na twintig jaar ben ik zeer gehecht geraakt aan het

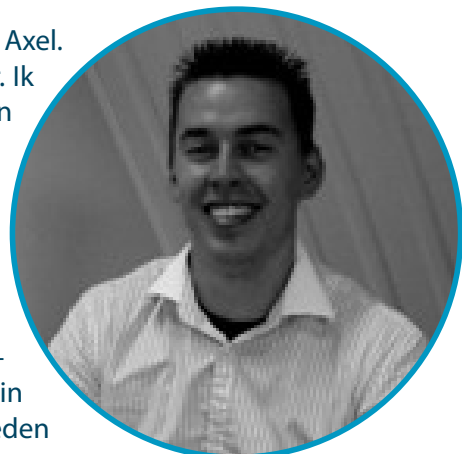

Zeeuwse. In die twintig jaar heb ik veel onderzoek gedaan en geschreven over het wonen, werken en recreëren in Zeeland. Al meer dan tien jaar werk ik nu bij Scoop en wij adviseren provincie, gemeenten en instellingen in Zeeland over bevolkingsontwikkeling, sociale en culturele voorzieningen, zorg, veiligheid, onderwijs, woonbeleving, etc.. De basis van ons werk is de kennis van de Zeeuwse samenleving die we met ons onderzoek opdoen. We worden daarom ook wel het sociaal cultureel planbureau van Zeeland genoemd.

De laatste jaren is onderzoek naar de leefbaarheid een steeds belangrijker onderdeel van het werk gaan vormen. We hebben een instrumentarium ontwikkeld om de leefbaarheid op het platteland in beeld te brengen. Daarmee zijn we nu in de gemeente Sluis aan de slag om de gemeente en ook de provincie en woningbouwcorporatie te adviseren bij het maken van goede keuzes die ervoor zorgen dat de kernen in de gemeente duurzaam leefbaar blijven.

Erik Bakker

Mijn naam is Erik Bakker (25 jaar) en ik ben momenteel woonachtig in Axel. Sinds 1 september 2008 ben ik in dienst van Scoop als onderzoeker. Ik ben in Zeeland geboren en getogen en heb tot mijn 18^e in Terneuzen gewoond. Vervolgens ben ik gaan studeren, eerst de hbo-opleiding Management, Economie en Recht (MER) in Breda en daarna Bedrijfswetenschappen aan de universiteit in Nijmegen. Aan het einde van mijn studie ben ik op zoek gegaan naar een afstudeeropdracht in Zeeland. Deze heb ik gevonden bij de gemeente Terneuzen, waar ik een onderzoek heb gedaan naar de veranderingsbereidheid van de medewerkers. Voordat ik bij Scoop begon heb ik eerst 10 maanden op de financiële afdeling van de samenwerkende ziekenhuizen in Vlissingen en Goes gewerkt. Binnen Scoop zijn mijn aandachtsgebieden leefbaarheid, economie en zorg.

Kennismaken met de vertegenwoordiger van de dorpsraden in de projectgroep.

Zoals u in onze vorige nieuwsbrief kon lezen, schuift een afgevaardigde vanuit de dorpsraden aan bij de projectgroep. Jan Voerman (voorzitter dorpsraad Cadzand) zal de dorpsraden vertegenwoordigen in de projectgroep. Hieronder stelt hij zich aan u voor.

Waarom wonen in Cadzand?

Ik ben opgegroeid in Cadzand en had altijd veel interesse in het leven op de boerderij. Na schooltijd en in de vakanties ging ik altijd helpen op boerderij "de Berghoeve" aan de Badhuisweg in Cadzand van Joop Basting zijn vader. Hier leerde ik werken en werd altijd gestimuleerd door Joop en zijn vader en moeder. Het was een prachtige tijd en mede hierdoor kreeg ik de ambitie hier zelfstandig te kunnen wonen en werken met toch wel alle voor- en nadelen van het wonen in deze prachtige agrarische streek. Door deze periode natuurlijk enkel de mooie zijde kunnen zien van het wonen op het platteland.

Cadzand is een prachtig dorp om te wonen vanwege het karakter, de kust met zijn prachtige zee en stranden en de vrijheid van de uitgestrekte mooie polders. Het is een fantastisch mooi ringdorp met als middelpunt de prachtige Nederlands Hervormde kerk, en de karakteristieke Prinse- en Mariastraat die door de laatst uitgevoerde valorisatie prachtig in oude stijl zijn teruggebracht. Ook de vroegere dorpspomp is weer in ere hersteld op de plaats waar deze in vroeger tijden heeft gestaan. We hopen dit jaar ook de vroeger aanwezige Travalje in de Mariastraat bij te mogen schrijven.

Leefbaarheid

En nu de leefbaarheid: momenteel de openbare basisschool met ca. 70 kinderen een goede ontwikkeling en voorlopig een goede basis voor de komende jaren. Verder weten we allemaal dat de vergrijzing enkel nog maar doorzet en we in Cadzand en omgeving veel oudere bewoners hebben die niet meer werkzaam hoeven zijn.

Het overgrote deel van deze groep heeft behoefte in de eigen streek te genieten van de jaren die hen nog gegeven zijn. Om de bevolking op peil te houden of uit te breiden zal er aanbod van werk moeten zijn om zodoende de leefbaarheid te kunnen waarborgen. Enkel, wat zien we, de werkgelegenheid in de streek groeit nauwelijks of loopt enkel maar terug. Het wegvallen van het veer Breskens-Vlissingen, een goede ontsluiting met het achterland, de Randstad enz. zijn hier o.a. de oorzaak van. De huidige werkgelegenheid moeten

we zoeken bij de lokale recreatiebedrijven, lokale bedrijven in de industriezones Terneuzen, Vlissingen en België. Een goede ontsluiting is dus echt een must!

Doordat de werkgelegenheid alsmear verder weg gezocht moet worden, trekken de jongeren weg uit de streek en blijft men dus niet in de geboortestreek wonen. Daardoor hebben de lokale slager, bakker, kruidenier, fietsenmaker enzovoorts te weinig bestaansrecht met als gevolg dat ze verdwijnen. Hiervoor in de plaats krijgen we voor de toerist woningen vrij die dan na aankoop als tweede woning gebruikt worden. Deze staan een groot deel van het jaar leeg. Dat is begrijpelijk, maar gaat ten koste van de ondernemers die hiervan moeten leven. Een verantwoordelijkheid voor de gemeente zeker om alles te doen om werkgelegenheid in de streek te behouden.

Als dorpsraad vinden we het een goede zaak Cadzand-Bad snel te ontwikkelen naar een niveau wat verlangd wordt tegenwoordig. Uitbreiding van de bestaande markt is zeker toe te juichen. De recreatie is de voornaamste economische drager in de streek, we hebben veel te bieden, gebruik het! Laat de overheid zien dat het heel aantrekkelijk is te wonen in ons mooie landje. Zorg voor goede wegen om de reisafstand acceptabel te maken naar de gebieden met werkgelegenheid. Dan zullen velen overwegen de keuze te maken hier te wonen met als gevolg dat de noodzakelijke behoeften in stand kunnen blijven.

Het leefbaarheidonderzoek is zeker belangrijk om een juiste afweging te kunnen maken voor de behoeften in de streek voor de toekomst. Zorgvoorzieningen voor ouderen, school, dorps huis, woningbouw, goede kansen voor de ontwikkeling van het toerisme enz.. Als dorpsraad vinden we het belangrijk hieraan iets te kunnen bijdragen, zodat degenen die hier hun verantwoordelijkheid in moeten nemen ook de juiste beslissingen kunnen nemen!